

Aizej tur, nezin kur

Ar lielu interesi izlasīju "Latvijas Avīzes" 21. novembra numurā publicēto interviju ar vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministru Kasparu Gerhardu. Strādājot pašvaldību laukā, agrāk nācās saskarties ar pašvaldību reformu procesiem, un jauno pārmaiņu ieceres ir viesušas daudzus jautājumus.

Vispirms centos rast atbildi uz jautājumu, kāds ir plānotās reformas mērķis un galarezultāts – pašvaldību apvienošana, valsts reģionu jeb apriņķu izveidošana vai pašvaldību sadarbības teritoriju kartēšana.

Īsā laikā izdevās izprast, ka pirmo variantu mūsu valdības vīri neuzskata par virzāmu. Galu galā nesen, 2009. gadā, jau apmēram piecas reizes tika samazināts pašvaldību skaits, un pirms tālākas reformēšanas būtu labi veikt kvalitatīvu analīzi par pārmaiņu ieguvumiem vai zaudējumiem. Kamēr mūsu valstsvīri gudro, ko darīt ar tiem 39 Latvijas novadiem, kuri neatbilst reformas likumā ierakstītajam 4000 iedzīvotāju skaitam, kaimiņi īgauņi nolēmuši, ka viņu vietējā pašvaldībā jābūt vismaz 5000 iedzīvotājiem. Īgauņijā pašvaldību brīvprātīgā apvienošanās beigsies 2017. gada 1. janvārī, bet pēc tam citas pašvaldības tiks apvienotas administratīvā veidā. Bet, protams, ne viss, kas der īgauņiem, derēs arī latviešiem.

Lai saprastu, ko tad īsti reformēs Latvijā, nācās ielūkoties divos pirmavotos – Kučinska valdības deklarācijā un Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādņēs 2014. – 2020. gadam. Un viss uzreiz kļuva skaidrs. Mūs sagaida nevis viena reforma, bet divas. Pirmo reformu iezīmē valdības deklarācijas sadaļā "Tautsaimniecības stiprināšana", kura paredz izveidot pašvaldību sadarbības teritorijas.

Otro reformu nosaka valsts pārvaldes attīstības pamatnostādnes, kuras paredz valsts pārvaldes institūciju reģionālā teritoriālā iedalījuma unificēšanu, veidojot reģionus ar administratīvajiem centriem lielākajās Latvijas pilsētās.



VISVALDIS GERCĀNS

pašvaldības deputāts
no 1993. līdz 2009. gadam

Pašvaldību reforma – nevajag no jauna izgudrot riteņi, bet izpētīt pasaules pieredzi.

Tāpat divas reformas – pirmā ar pašvaldību sadarbības teritorijām, otrā ar valsts pārvaldes reģioniem. Diemžēl šajā brīdī atbildes beidzas un veidojas vesela rinda jautājumu.

Vispirms būtu labi paskaidrot sabiedrībai, kādi ieguvumi tai būs no jaunizveidotām fiksētām pašvaldību sadarbības teritorijām. Ja mērķis ir tautsaimniecības stiprināšana, tad ir diezgan loģiski, ka dažādu saimniecisko nozaru attīstībai pašvaldībai var būt atšķirīgi sadarbības partneri. Tūrisma veicināšanai sadarbība var būt, piemēram, ar tuvējās upes krastos esošajām pašvaldībām, atsevišķu komunālo pakalpojumu attīstībai tikai ar tuvākajiem kaimiņiem, bet specifisku augstu tehnoloģiju uzņēmējdarbībai var būt vēlma sadarbība ar vietējo varu otrā valsts malā.

Diemžēl presē lasītā informācija vieš tikai lielāku jucekli šajā procesā. Viens no piemēriem ir reformas virzītāju paustais izbrīns ("LA", 21.11.2016.) par žurnālistiem, kuri izvilkuši un tirazē vārdu "apriņķis", kaut par to izveidošanu ministrija pat nedomājot. Ieejam Pārresoru koordinācijas centra interneta mājas lapā, sameklējam dokumentu ar aktuālo valdības deklarācijas izpildes rīcības plāna īstenošanas statusu un pretī uzdevumam par pašvaldību sadarbības teritoriju izveidi lasām: ".. turpmākai

diskusijai tiks piedāvāts 16. apriņķu teritoriju projekts ..", kā arī apgalvojumu, ka likumu par apriņķu darbību plānots izstrādāt 2017. gadā.

Ja Latvija šajā gadījumā neizgudrotu riteņi no jauna, bet izpētītu pasaules pieredzi, tad ātri varētu nonākt pie secinājuma, ka valsts uzdevums pašvaldību sadarbības veicināšanā ir atbilstošu likumu pieņemšana, nevis robežu ievilkšana.

Un noslēgumā – par valsts pārvaldes reģionu izveidi. Ja pašlaik valsts pārvaldes iestāžu tīkls nav optimāls, tad reģionu izveide to neuzlabos. Iedzīvotājam ir vienalga, kādu reģionu kartē viņam apzīmēs apkārt. Svarīgi, lai valsts pakalpojumi būtu kvalitatīvi un pieejami.

Varbūt vēl nav par vēlu pirms reģionu reformas sākšanas izstrādāt tās pamatojumu, kas balstīts Latvijas demogrāfiskās un ekonomiskās situācijas analizē. Tāpat ir apšaubāms, vai reģionu izveide bez noteiktu valsts funkciju deleģēšanas tiem var veicināt iedzīvotājiem sniegto pakalpojumu kvalitātes uzlabošanu.

Mūsu tuvākie kaimiņi Skandināvijas valstīs ir jau uzkrājuši krietnu pieredzi reģionu darbībā. Vidējais reģionu iedzīvotāju skaits, kas Somijā, Zviedrijā un Dānijā ir robežās no 290 000 līdz 1 150 000 cilvēku, liecina, ka mēroga ziņā šeit var rast labu piemēru arī Latvijas reģionu izveidei. Skandināvijas reģionu funkcijās ietilpst reģionālā un telpiskā plānošana, vides aizsardzība, ugunsdrošība un civilā aizsardzība, veselības aizsardzība, sabiedriskais transports, reģionālie ceļi, ES struktūrfondu pieeja, tūrisma veicināšana, pieaugušo izglītība un daudzi citi reģionālas nozīmes jautājumi.

Mūsu Satversmes 3. pants skaidri nosaka Latvijas valsts teritoriju starptautiskos līgumos noteiktās robežās veido Vidzeme, Latgale, Kurzeme un Zemgale. Šādi teritoriāli veidoti reģioni, līdzīgi definējot arī Rīgas reģiona statusu, labi atbilstu tai demokrātiskajai pieredzei, kas uzkrāta Skandināvijā, gan reģionu lieluma, gan tiem veicama uzdevumu ziņā.